

Célegyenesben...

HAMAROSAN ELÉRHETŐKKÉ VÁLNAK
AZ ÉLŐHELYFEJLESZTÉSI CÉLÚ AGRÁRTÁMOGATÁSOK

FOTÓ: Tóth Péter
ILLUSZTRÁCIÓK: Zsoldos Márton

AZ ELMÚLT ÉVEKBEN SZÁMOS SZAKÉRTŐI ÉS DÖNTÉSHOZÓI FÓRUMON, SZAKMAI RENDEZVÉNYEKEN ÉS ITT, A NIMRÓD HASÁBJAIN IS IGYEKEZTÜNK FELHÍVNI A FIGYELMET A TERMÉSZETVÉDELEM, A VADGAZDÁLKODÁS ÉS A MEZŐGAZDASÁG ÁGAZATAI KÖZÖTTI EGYÜTTMŰKÖDÉS FONTOSSÁGÁRA.

Az együttműködés elengedhetetlen mivoltát semmi sem támasztja jobban alá, mint a mezőgazdasági élőhelyeken tapasztalt, évtizedek óta folyamatosan apadó természeti sokféleség. A folyamat most fordulóponthoz érkezett, hiszen az együttműködés pénzügyi ösztönzését szolgáló támogatási lehetőségek az előttünk álló hónapokban nyílnak meg a földhasználók számára. Aki most lép, az a következő évekre megteremtheti a mezőgazdasági élőhelyek fejlesztésének és fenntartásának gazdasági alapjait. Újabb agrártámogatási témában készült cikkünkkel arra ösztönözzük a Nimród olvasóit – gazdálkodókat és a velük partnerséget kialakító vadászatra jogosultakat, – hogy fontolják meg ezen támogatási lehetőségek igénybevételét, és tegyenek együtt a közös célért: a mezőgazdasági élőhelyek jobbá tételéért.

AZ ÉLŐHELYEK FENNTARTÁSÁT SZOLGÁLÓ AGRÁR-KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁSI KIFIZETÉSEK

A szántóföldi művelés és a gyepgazdálkodás gyakorlati kivitelezése – a gazdálkodás részletei – alapvetően meghatározzák azt, hogy egy mezőgazdasági tábla képes-e élőhelyet biztosítani vadnak, madárnak és általában az állatvilágnak. Az agrár-környezetgazdálkodási kifizetések a földhasználók önkéntes környezeti vállalásait ellentételezik. Találó a kifejezés megfogalmazás, hiszen ez esetben a gazdálkodó nem támogatást kap, hanem a vállalások (például a takarmánytermelés szempontjából optimálisnál későbbi időpontban történő kaszálás) okozta gazdasági hatások (például előregedett széna miatt elmaradó hozam) pénzügyi ellentételezése történik meg.

Vegyszermentes
táblaszegély

Az agrár-környezetgazdálkodási kifizetések a következő változásokat idézhetik az érintett területeken:

- **Intenzív mezőgazdasági termelési mód fenntartása.** A mezőgazdasági területeken a természeti sokféleség csökkenése a termelés intenzívebbé válására vezethető vissza. Az agrár-környezetgazdálkodási kifizetések előírásaiban a tápanyag-utánpótlás módjának meghatározása, az öntözés tilalma és

a gazdálkodók ösztönzése a több növényfajból álló vetésszerkezet kialakítására. A változatosabb vetésszerkezet és a kisebb táblák hozzájárulnak a táblaszegélyek – mint fontos élőhelyi elemek – hosszának növekedéséhez és a növényi borítás időtartamának növeléséhez. A szálas pillangós takarmánynövények vetésére, a zöldugar és a méhlegelő területek kialakítására vonatkozó előírások célja a potenciális új élőhelyek kialakítása.

A megőrzött vízállások számos faj számára teszik alkalmassá a mezőgazdasági élőhelyeket

a növényvédő szerekkel kapcsolatos kötelmek azt a célt szolgálják, hogy a gazdálkodási tevékenység a természetes adottságoknak megfelelő, fenntartható formában folyjon, ami teret ad a természeti sokféleség megőrzésének.

- **Változatos élőhelyszerkezet.** A vetésszerkezeti előírások és a mezőgazdasági táblák méretével kapcsolatos vállalások elsődleges célja a szántóföldi környezet élőhelyi változatosságának fenntartása,

Ezen előírások által létrehozott területek és a növényvédőszer-mentes tartós szegélyek kifejezetten kedvezőek a szántóföldi környezetben élő valamennyi állatfaj számára.

- **Időszakos vízborítás megőrzése.** Felismerve a vízmegőrzés jelentőségét, az agrár-környezetgazdálkodási intézkedések valamennyi szántóra és gyepre vonatkozó vállaláscsomagjának része a vízelvezetés tilalma. Az időszakos vízborítással

érintett területek fontos átmeneti élőhelyet jelentenek, emellett hozzájárulnak a talajban tárolt víz mennyiségének és a levegő páratartalmának növeléséhez is, így végsősoron a gazdálkodónak szintén előnyösek.

• **Betakarításra vonatkozó előírások.** A mezőgazdasági munkák közül a betakarítás folyamata jár a leginkább kézzelfogható természeti kockázattal. A nem megfelelő időben, nem kellő körülményekkel végzett betakarítás a földön fészkelő madárfajok fiókái mellett az apróvadfajok szaporulatát is veszélyezteti, kárt okozhat a kételtű és hullófajok állományában, úgy a szántó- mint a gyepterületeken. A betakarítás legkorábbi időpontjára vonatkozó előírások kétségtelen gazdasági hatásai (pl. takarmány eloregedése) mellett a legtöbb előírás kis odafigyeléssel, komoly gazdasági kihatás nélkül nagy

A kaszátlan sávok az év teljes időszakában menedéket nyújtanak az állatvilágnak

természetvédelmi hasznot hajthat. A madárbarát betakarítási módszerekkel (kiszorító kaszálás, vadriasztó lánc) csökkenthető a lekaszált madárfiókák, fiatal mezei nyulak, őzgidák száma.

• **Kaszátlan területek.** A szálas pillangós takarmánynövények esetén a zöldugar és a méhlegelő területeken, valamint a gyepterületeken a kaszálás során kialakított kaszátlan területek fontos menedékei az ezekben a kultúrákban élő állatfajoknak. Ezek a területek egészen a következő kaszálásig – akár egy teljes évig – zavarásmentes táplálkozó-, búvó- és szaporodóhelyet biztosítanak. Számos kutatási eredmény mellett a tűzokvédelmet célzó legutóbbi vizsgálataink^{*} is alátámasztották a gyepeken fent hagyott kaszátlan sávok jelentőségét.

Az agrár-környezetgazdálkodási kifizetések rendszerében a földhasználók a különböző vállalásokat csoportokba rendezve (ügynevezett tematikus elő-

írás csoportok formájában) vehetik fel. Egyes kijelölt területeken (Magas Természeti Értékű Területek, Natura 2000 területek, aszály- és belvízérzékeny területek) speciális, magasabb szintű és nagyobb kifizetési összeggel jellemezhető vállalások is elérhetők.

Általánosságban elmondható, hogy az élővilág számára a legkedvezőbb hatással a speciális természetvédelmi célú kifizetések, az úgynevezett Magas Természeti Értékű Területek tematikus előírás csoportjai jellemezhetők. Mind az apróvadállomány, mind a védett fajok megőrzése szempontjából nagy jelentősége lehet a Natura 2000 területeken elérhető előírásomagoknak, valamint azon választható előírások igénybevételének, amelyek a növényvédőszer-mentes táblaszegélyek kialakítását célozzák. Úgy az érintett szántóföldi kultúrák (pillangósok, zöldugar, méhlegelő), mint a gyepelelőírásomagok tekintetében elérhetők a kaszátlan sávokra, a kései kaszálásra, valamint a madárbarát kaszálásra vonatkozó vállalások, amelyek többletkifizetéshez juttathatják az azokat vállalókat.

Az agrár-környezetgazdálkodási kifizetések pályázati felhívása **várhatóan novemberben kerül meghirdetésre.** Mivel a támogatási forma ötéves kötelezettségvállalásokat finanszíroz, nem valószínű, hogy 2030-ig ismét lehetőség lesz a csatlakozáshoz. Érdemes tehát kihasználni az idén elérhető, hosszú távú pályázati lehetőséget. A legmagasabb szintű vállalások igénylése esetén a szántóterületeken **350–600 euró/hektár/év**, a gyepeken **300–450 euró/hektár/év** kifizetés érhető el.

ÚJ ÉLŐHELYEK KIALAKÍTÁSÁNAK LEHETŐSÉGE – A FÖLDHASZNÁLATVÁLTÁST SEGÍTŐ BERUHÁZÁSOK

Az elmúlt évtizedekben a mezőgazdasági élőhelyek megváltozásának egyik leginkább szembetűnő jelensége az úgynevezett nem termelő területek kiterjedésének csökkenése. A táblaszegélyek, mezsgyék, mélyfekvésű, időszakosan vízzel borított területek, a fa- és bokorsávok eltűnése az agrártájak ökológiai hálózatában súlyos károkat okozott, jelentősen rontva az élőhelyek minőségét. Ezen területek nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy az élővilág a gyorsan változó agrárkörnyezetben az időjárástól, az évszakoktól és az évjáratoktól valamelyest függetlenül fent tudjon maradni. A mezőgazdasági ökológiai hálózat további csökkenésének visszafordítását célozzák a Földhasználat váltást elősegítő beruházások és azok fenntartása című pályázati felhívás keretében támogatható tevékenységek.

A támogatási forma egyik alintézkedése során úgynevezett biodiverzitás védelmi célú élő kultúrák telepítése valósulhat meg. A változatos fajössze-

tétellel kialakított élő növénykultúrák kiváló élőhelyet biztosíthatnak az apróvadfajoknak, és a pályázati felhívásban meghatározott földhasználati előírások betartásával hosszú távon változtathatják meg az agrártáj szerkezetét.

A füves, cserjés sávok kialakítása szántóterületeken alintézkedés az apróvadas élőhelyfejlesztés egyik tankönyvi példáját igyekszik megvalósítani. Az így kialakított bokorsávok az azokat körbeölelő gyepterülettel olyan vonalas élőhelyelemeket hoznak létre, amelyek önállóan és az ökológiai hálózat részeként is nagy jelentőségűek a mezőgazdasági területeken.

Köztudott, hogy a hazai mezőgazdasági földhasználatban a szántóterületek aránya a termőhelyi lehetőségekhez képest túlzottan magas. Az agrártermelés negatív környezeti hatásai jelentősen csökkenthetők lennének, ha a termőhely adottságaihoz – a talajviszonyokhoz, az aszálykockázathoz vagy éppen az erózió-veszélyeztetettséghez – jobban igazodna a mezőgazdasági földhasználat. Ezt a földhasználatváltást jól szolgálhatja a pályázati felhívás gyeptelepítésre vonatkozó alintézkedése. A talaj- vagy természetvédelmi céllal kialakított, több fűfaj keverékéből telepített gyepeket a pályázati forma fenntartási előírásai által garantált megfelelő kezelési szabályok mellett – értékes élőhelye az agrárterületek hálózatának.

A földhasználatváltást segítő beruházások intézkedése egyéves létesítési támogatást követően hetévi fenntartási támogatási lehetőséget is kínál az érdeklődő földhasználók számára. A viszonylag magas, akár az **1000 euró/hektár** körüli összeget elérő támogatás valóban reális alternatívát biztosít-

**AZ ÉLŐVILÁG
SZÁMÁRA
A LEGKEDVEZŐBB
HATÁSSAL A SPECIÁLIS
TERMÉSZETVÉDELMI
CÉLÚ KIFIZETÉSEK,
AZ ÜGYNEVEZETT
MAGAS TERMÉSZETI
ÉRTÉKŰ TERÜLETEK
TEMATIKUS
ELŐÍRÁSCSOORTJAI
JELLEMEZHETŐK**

hat arra, hogy a kevésbé jó minőségű szántóterületeken új élőhelyek jöhetnek létre.

Ezen pályázati forma társintézkedéseként várható a jövő év első felében a Vízvédelmi célú nem termelő beruházások és azok fenntartása című felhívás megjelenése is, amely a mezőgazdasági területeken történő aktív vízmegőrzést fogja támogatni.

A mezőgazdasági földhasználat jövedelmezőségi viszonyai az elmúlt néhány évben alapjaiban megváltoztak. Az ellátási láncok bizonytalansága, a piaci viszonyok gyors megváltozása és az éghajlatváltozás okozta egyre nagyobb kihívások újratervezést sürgetnek a földhasználatban is. Az elkövetkező hónapokban megjelenő támogatási formák a gazdasági és környezeti érdekek keresztszemszetében állnak, így valóban hasznos segítséget nyújthatnak a mezőgazdaság, a vadgazdálkodás és a természetvédelem számára. Együttműködésre biztatjuk tehát a földhasználókat és a vadgazdálkodókat, hogy – mérlegelve a pályázati lehetőségekkel együtt járó kötelezettségek felelősségét is – törekedjenek a területi adottságaikhoz leginkább megfelelő pályázati lehetőségek kihasználására!

**Tóth Péter,
a Magyar Madártani és Természetvédelmi
Egyesület programvezetője,
a vadászkamara Természetvédelmi
Szakbizottságának elnöke**

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület eme tevékenységét „A tűzok határon átnyúló védelme Közép-Európában (LIFE15 NAT/AT/000834) és a LIFE IP GRASSLAND HU (LIFE17 IP/HU/000018) projektek támogatják.

AKI PÁLYÁZNI SZERETNE

A pályázati felhívásokkal kapcsolatos további információk elérhetők a Közös Agrárpolitika Stratégiai Terv honlapján: kap.gov.hu A pályázatok benyújtásával kapcsolatos aktualitásokról a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara kirendeltségein és online felületein (nak.hu) is lehet tájékozódni. A Magas Természeti Értékű Területek (MTÉT) programjával kapcsolatosan a nemzeti park igazgatóságok MTÉT koordinátorai és a GRASSLAND LIFE IP projekt gyepvédelmi tanácsadói szolgálnak további információval.

A természetkímélő mezőgazdasági módszerekről szóló, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület által készített tájékoztató rövidfilmek segítséget nyújthatnak a támogatások gyakorlati kivitelezésével kapcsolatban. A rövidfilmek a blokk bal szélén látható QR-kóddal érhetők el

A vadászkamara Természetvédelmi Szakbizottsága idei szakmai konferenciáján is foglalkozott az élőhelyfejlesztés és védelem lehetőségeivel a mezőgazdasági területeken. A rendezvény fókuszában az agrártámogatási lehetőségek álltak. Az összes előadás visszanezhető honlapunkon.

^{*} A tűzok határon átnyúló védelme Közép-Európában (LIFE15/NAT/AT/000834) projekt keretében végzett jeladós vizsgálatok